ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»
ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра реабілітаційних технологій

Освітня програма «Соціальна робота»
Спеціальність: 231 «Соціальна робота»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «бакалавр»

«СОЦІАЛЬНІ ПРОЄКТИ ЯК ФОРМА РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ»

Здобувача освіти:
Присяжнюк Світлана Петрівна

Науковий керівник:
д.політ.н., професор
Давиденко Віталій Володимирович

Рецензент:
к.пед.н., доц. Коломієць Л.І.

Допущено до захисту рішенням реабілітаційних технологій
Протокол №10 від «20» травня 2026 р.
Завідувач кафедри _____ Башинська О.І.
(підпис)

Вінниця – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП…… 3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ ……...……. 7
1.1 Студентська молодь як об’єкт соціальної роботи ….…… 7
1.2 Сутність, принципи та технології соціального проєктування ….……... 13
1.3 Соціальні проєкти як інструмент вирішення актуальних проблем студентської молоді …….……...….. 19
Висновки до 1 розділу……... 26
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА РОЗРОБКА СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУ …..……. 29
2.1 Організація та методика емпіричного дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах …… 29
2.2 Аналіз результатів дослідження потреб студентської молоді у сфері соціального проєктування …..……. 33
2.3 Обґрунтування змісту та розробка соціального проєкту «Студентський простір можливостей» ……..……..….. 38
Висновки до 2 розділу……... 45
ВИСНОВКИ …….……. 47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 50
ДОДАТКИ …….. 53

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасне українське суспільство перебуває в умовах масштабних соціальних трансформацій, спричинених процесами європейської інтеграції, цифровізації, реформування освітньої сфери та наслідками воєнних дій. За таких умов особливого значення набуває підтримка молодого покоління, зокрема студентської молоді, яка є важливим соціальним ресурсом держави та активним учасником суспільних змін. Саме молоді люди формують майбутній інтелектуальний, професійний і громадянський потенціал країни, тому створення умов для їхнього розвитку, самореалізації та соціальної активності є одним із пріоритетних завдань державної молодіжної політики [17; 22].

Студентська молодь є специфічною соціальною групою, яка характеризується активним процесом соціалізації, професійного становлення, формування життєвих цінностей і громадянської позиції. Водночас студенти стикаються з низкою викликів, серед яких адаптація до умов навчання, професійне самовизначення, працевлаштування, психологічні труднощі, соціальна ізоляція, наслідки воєнного стану та необхідність пошуку нових можливостей для особистісного розвитку [9; 24; 27].

Одним із ефективних інструментів соціальної роботи зі студентською молоддю виступають соціальні проєкти. Вони забезпечують залучення молодих людей до суспільно корисної діяльності, сприяють розвитку лідерських якостей, навичок командної роботи, громадянської відповідальності, волонтерства та соціальної активності. Соціальні проєкти дозволяють не лише реагувати на актуальні потреби молоді, а й створювати умови для їхньої самореалізації, розвитку ініціативності та набуття практичного досвіду соціальної взаємодії [2; 15; 19].

У сучасній практиці соціальної роботи проєктний підхід розглядається як один із найбільш дієвих механізмів вирішення соціальних проблем різних категорій населення. Його використання у роботі зі студентською молоддю відповідає сучасним європейським підходам до молодіжної політики, які

ґрунтуються на принципах участі, партнерства, інклюзії та розвитку громадянських компетентностей [3; 29; 31].

Окремої актуальності проблема набуває в умовах війни, коли молодь потребує додаткових ресурсів для підтримки психологічної стійкості, соціальної адаптації та професійного розвитку. У цих умовах соціальні проєкти можуть виступати ефективним інструментом соціальної підтримки, розвитку молодіжних ініціатив та формування активної громадянської позиції [5; 35; 45].

Теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи, соціального проєктування та роботи з молоддю висвітлено у працях О. Безпалько, О. Капської, О. Карамана, Т. Семигіної, І. Трубавіної, Т. Лях, І. Петровської, Н. Шевченко та інших науковців [1; 12; 13; 15; 19; 25; 26; 27].

Важливе значення для дослідження мають праці Г. В. Давиденко, у яких розкриваються питання соціальної роботи в умовах суспільних трансформацій, цифрової інклюзії, доступності соціальних сервісів, розвитку інклюзивного середовища та сучасних підходів до соціальної підтримки різних категорій населення [5; 6]. Окремий науковий інтерес становлять дослідження авторки, присвячені питанням толерантності, соціальної інтеграції осіб з інвалідністю та проблемам взаємодії учасників освітнього процесу [4; 7].

Питання соціального діалогу, партнерської взаємодії та розвитку громадянського суспільства висвітлено у роботах В. В. Давиденка [3]. Міжнародний досвід реалізації молодіжної політики, залучення молоді до громадської активності та розвитку молодіжних ініціатив представлено у документах Ради Європи, Європейської Комісії, UNESCO, UNICEF, UNDP, OECD та інших міжнародних організацій [29–46].

Попри значну кількість наукових праць, проблема використання соціальних проєктів як форми роботи зі студентською молоддю в сучасних умовах потребує подальшого вивчення, зокрема в контексті розвитку молодіжної активності, соціальної згуртованості, волонтерства та громадянської участі студентів.

Актуальність зазначеної проблеми, її практична значущість та необхідність удосконалення форм соціальної роботи зі студентською молоддю

зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи: «Соціальні проєкти як форма роботи зі студентською молоддю».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати особливості використання соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю та розробити соціальний проєкт, спрямований на задоволення актуальних потреб студентів.

Відповідно до мети визначено такі **завдання дослідження**:

– охарактеризувати студентську молодь як об'єкт соціальної роботи;

– розкрити сутність, принципи та технології соціального проєктування;

– визначити можливості використання соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю;

– провести емпіричне дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах;

– здійснити аналіз результатів проведеного дослідження;

– обґрунтувати зміст та розробити соціальний проєкт «Студентський простір можливостей».

Об'єкт дослідження – соціальна робота зі студентською молоддю.

Предмет дослідження – соціальні проєкти як форма роботи зі студентською молоддю.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, порівняння та систематизація наукової літератури з проблеми дослідження; емпіричні – анкетування студентської молоді; методи кількісної та якісної обробки результатів дослідження; метод проєктування під час розробки соціального проєкту.

База дослідження. Емпіричне дослідження проводилося на базі Вінницького інституту Університету «Україна» за сприяння громадської організації «Соціальна перспектива». У дослідженні взяли участь здобувачі освіти різних спеціальностей закладу вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження під час організації соціальної роботи зі студентською молоддю, розробки та реалізації молодіжних програм,

волонтерських ініціатив, освітніх і соціальних проєктів у закладах вищої освіти. Запропонований соціальний проєкт може бути впроваджений у діяльність закладів освіти та громадських організацій, що працюють із молоддю.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТСЬКОЮ МОЛОДДЮ

1.1 Студентська молодь як об’єкт соціальної роботи

У сучасних умовах розвитку українського суспільства студентська молодь посідає особливе місце серед соціально-демографічних груп населення. Саме студенти є важливим інтелектуальним, професійним та інноваційним потенціалом держави, від якого значною мірою залежить подальший соціально-економічний розвиток країни. Водночас ця категорія населення характеризується наявністю специфічних потреб, інтересів та проблем, що зумовлює необхідність організації ефективної соціальної роботи, спрямованої на підтримку їхнього особистісного, професійного та громадянського становлення [13, с. 45–47].

Відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики» молодь розглядається як важливий суб’єкт суспільного розвитку, який потребує створення умов для самореалізації, активної участі у громадському житті та реалізації власного потенціалу [22]. Особливу увагу в межах молодіжної політики приділено студентській молоді як категорії осіб, які перебувають на етапі здобуття професійної освіти та формування майбутньої професійної ідентичності.

У науковій літературі студентська молодь розглядається як специфічна соціальна група, об’єднана спільною діяльністю, пов’язаною із здобуттям освіти, професійною підготовкою та інтеграцією у суспільство. На думку Н. Шевченко, студентська молодь є особливою категорією молодих людей, яка перебуває у процесі активної соціалізації, формування світогляду, професійних компетентностей та життєвих орієнтирів [27, с. 58].

Соціальна робота зі студентською молоддю спрямована на створення умов для гармонійного розвитку особистості, попередження соціальних ризиків, підтримку психічного здоров’я, сприяння професійному самовизначенню та розвитку соціальної активності. Вона передбачає комплекс заходів, спрямованих

на забезпечення соціального благополуччя студентів та підвищення їхньої здатності успішно функціонувати в сучасному суспільстві [25, с. 112–115].

Сучасні дослідники підкреслюють, що студентський вік є одним із найважливіших періодів становлення особистості. Саме в цей час відбувається інтенсивний розвиток когнітивної сфери, формуються професійні інтереси, життєві цінності та громадянська позиція. Одночасно молоді люди стикаються з численними викликами, пов'язаними з навчанням, пошуком роботи, побудовою міжособистісних стосунків, економічною самостійністю та адаптацією до суспільних змін [24, с. 119–121].

В умовах воєнного стану до традиційних проблем студентської молоді додалися нові виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням, погіршенням психоемоційного стану, невизначеністю життєвих перспектив, необхідністю поєднання навчання з роботою та участю у волонтерській діяльності. Це обумовлює зростання потреби у соціальній підтримці та впровадженні інноваційних форм роботи зі студентами [5, с. 76–80].

Для ефективної організації соціальної роботи важливо враховувати специфічні характеристики студентської молоді як соціальної групи, які наведені в таблиці 1.1 «Основні характеристики студентської молоді як об'єкта соціальної роботи» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Основні характеристики студентської молоді як об'єкта соціальної роботи

Характеристика	**Зміст**
Вікові особливості	Переважно особи віком 17–25 років
Провідний вид діяльності	Навчально-професійна діяльність
Соціальний статус	Здобувачі фахової передвищої та вищої освіти
Основні потреби	Освітні, соціальні, психологічні, професійні
Особливості соціалізації	Формування громадянської позиції та професійної ідентичності
Соціальні ризики	Стрес, тривожність, соціальна ізоляція, безробіття, професійна невизначеність
Ресурсний потенціал	Активність, мобільність, здатність до навчання та інновацій

Джерело: складено автором на основі [13; 24; 25; 27].

Як видно з таблиці 1.1, студентська молодь характеризується значним потенціалом для особистісного та професійного розвитку. Водночас наявність специфічних соціальних ризиків потребує застосування комплексних підходів до соціальної підтримки та створення сприятливих умов для реалізації молодіжних ініціатив.

У наукових дослідженнях наголошується, що ефективна соціальна робота зі студентами має базуватися на принципах добровільності, партнерства, індивідуального підходу, конфіденційності та орієнтації на потреби особистості [12, с. 98–101]. Такий підхід дозволяє не лише надавати допомогу у вирішенні актуальних проблем, а й сприяти розвитку внутрішніх ресурсів молодої людини.

Особливого значення набуває реалізація державної молодіжної політики, спрямованої на підтримку молоді та розширення її можливостей для участі у суспільному житті. Відповідно до Національної молодіжної стратегії до 2030 року одним із ключових завдань є забезпечення активної участі молодих людей у прийнятті рішень, розвитку громадянського суспільства та реалізації соціально значущих ініціатив [17].

Аналіз міжнародного досвіду також свідчить про важливість залучення студентської молоді до громадської діяльності та реалізації молодіжних проєктів. Документи UNESCO, UNICEF та Європейської Комісії підкреслюють, що участь молодих людей у проєктній діяльності сприяє розвитку лідерських якостей, соціальної відповідальності, навичок співпраці та громадянської активності [30; 37; 39; 40].

У сучасних умовах основні напрями соціальної роботи зі студентською молоддю можна систематизувати у вигляді таблиці 1.2 «Основні напрями соціальної роботи зі студентською молоддю» (табл. 1.2).

Дані таблиці 1.2 демонструють, що сучасна соціальна робота зі студентською молоддю має комплексний характер та охоплює широкий спектр напрямів діяльності. Особливе місце серед них займає проєктна діяльність, яка дозволяє поєднувати освітні, соціальні, виховні та громадянські аспекти розвитку молоді. Саме соціальні проєкти створюють умови для активного

залучення студентів до вирішення актуальних проблем громади, набуття практичного досвіду та формування навичок соціальної відповідальності.

Таблиця 1.2

Основні напрями соціальної роботи зі студентською молоддю

Напрям роботи	**Основний зміст**
Соціально-педагогічний	Сприяння соціалізації та розвитку особистості
Психологічна підтримка	Профілактика стресу, тривожності, емоційного вигорання
Інформаційно-консультативна робота	Надання соціальної та правової інформації
Волонтерська діяльність	Залучення студентів до соціально корисних ініціатив
Громадянське виховання	Формування активної громадянської позиції
Інклюзивна підтримка	Забезпечення рівних можливостей для всіх студентів
Проєктна діяльність	Розробка та реалізація соціальних проєктів
Кар’єрний розвиток	Профорієнтація та підготовка до працевлаштування

Джерело: складено автором на основі [1; 5; 6; 25; 28; 35].

Важливою передумовою ефективної соціальної роботи зі студентською молоддю є своєчасне виявлення та врахування її актуальних потреб. У науковій літературі потреби молоді розглядаються як сукупність соціальних, психологічних, освітніх, культурних та професійних запитів, задоволення яких забезпечує гармонійний розвиток особистості та її успішну інтеграцію у суспільство [13, с. 114–116].

Результати досліджень, проведених Державним інститутом сімейної та молодіжної політики, свідчать про те, що серед пріоритетних потреб сучасної молоді залишаються якісна освіта, можливість працевлаштування, фінансова стабільність, психологічне благополуччя, безпека та можливості для

самореалізації [9]. Водночас сучасні соціальні процеси обумовлюють появу нових потреб, пов’язаних із цифровою грамотністю, доступом до інформаційних ресурсів, розвитком навичок проєктної діяльності та участю у громадському житті.

У своїй монографії Г. В. Давиденко наголошує, що в умовах цифрової трансформації суспільства важливого значення набуває забезпечення цифрової інклюзії громадян, яка передбачає створення рівних можливостей для доступу до інформації, освітніх ресурсів та цифрових сервісів незалежно від соціального статусу, місця проживання чи індивідуальних особливостей людини [6, с. 18–21]. Для студентської молоді це питання є особливо актуальним, оскільки значна частина освітнього процесу, комунікації та громадської активності сьогодні реалізується саме в цифровому середовищі.

Суттєвий вплив на становище студентської молоді в Україні мають наслідки повномасштабної війни. Військові дії спричинили порушення звичних умов навчання, зміну місця проживання значної частини студентів, погіршення психоемоційного стану молоді та зростання рівня соціальної невизначеності. У цих умовах особливого значення набувають заходи соціальної підтримки, спрямовані на підвищення психологічної стійкості, розвиток адаптаційних можливостей та формування навичок подолання кризових ситуацій [5, с. 84–88].

Науковці зазначають, що саме молоді люди найбільш гостро реагують на суспільні зміни, оскільки перебувають на етапі активного формування життєвих планів і професійних перспектив. Тому соціальна робота зі студентською молоддю повинна бути спрямована не лише на подолання наявних проблем, а й на створення умов для розвитку особистісного потенціалу та соціальної активності [12, с. 145–147].

Важливим напрямом сучасної соціальної роботи є підтримка психічного здоров’я студентської молоді. За даними Всесвітньої організації охорони здоров’я, молоді люди дедалі частіше стикаються з проявами тривожності, емоційного виснаження, стресу та депресивних станів, що негативно впливає на їхню навчальну діяльність, соціальні контакти та якість життя загалом [45]. У

зв’язку з цим заклади освіти мають розвивати систему психологічної підтримки, консультативної допомоги та профілактичної роботи.

Крім того, сучасна студентська молодь характеризується високим рівнем соціальної мобільності та прагненням до активної участі у суспільних процесах. Молоді люди дедалі частіше долучаються до волонтерських ініціатив, громадських організацій, благодійних акцій та молодіжних проєктів. Такі форми діяльності сприяють формуванню соціальної відповідальності, розвитку лідерських якостей і набуттю практичного досвіду громадської участі [24, с. 121–122].

У цьому контексті особливої уваги заслуговує проєктний підхід як ефективний механізм залучення студентської молоді до активної соціальної діяльності. Соціальні проєкти створюють можливості для реалізації молодіжних ініціатив, розвитку навичок командної роботи, відповідальності та комунікації. Вони дозволяють студентам виступати не лише отримувачами соціальної підтримки, а й активними учасниками суспільних перетворень [19, с. 49–50].

Важливу роль у забезпеченні соціальної підтримки студентської молоді відіграють заклади освіти. Сучасний заклад вищої освіти виконує не лише освітню, а й соціальну функцію, створюючи умови для особистісного розвитку студентів, формування громадянських компетентностей та підтримки соціальної активності молоді. Саме заклади освіти часто стають платформою для реалізації молодіжних ініціатив, волонтерських програм, просвітницьких заходів та соціальних проєктів [20; 21].

Не менш важливим суб’єктом соціальної роботи зі студентською молоддю є громадські організації. Вони забезпечують додаткові можливості для самореалізації молоді, розвитку волонтерства, участі у громадських кампаніях та реалізації соціально значущих проєктів. Співпраця закладів освіти та громадських організацій дозволяє поєднати освітні ресурси з практичним досвідом громадського сектору, що сприяє підвищенню ефективності роботи зі студентами [3, с. 208–209].

У сучасних європейських підходах до молодіжної політики значна увага приділяється принципу активної участі молоді у прийнятті рішень та вирішенні

проблем, які її стосуються. Відповідно до Європейської молодіжної стратегії та рекомендацій Ради Європи молоді люди повинні розглядатися не як пасивні отримувачі допомоги, а як повноправні партнери у процесі соціальних змін [29; 31]. Саме тому сучасна соціальна робота дедалі більше орієнтується на розвиток молодіжних ініціатив, підтримку громадської активності та створення умов для реалізації соціально корисних проєктів.

Таким чином, студентська молодь є важливим об’єктом соціальної роботи, який характеризується значним потенціалом для особистісного, професійного та громадянського розвитку. Водночас ця соціальна група стикається з низкою викликів і потребує комплексної підтримки з боку держави, закладів освіти, громадських організацій та соціальних інституцій. Одним із найбільш перспективних напрямів роботи зі студентами виступає реалізація соціальних проєктів, які сприяють розвитку соціальної активності, формуванню громадянської відповідальності, набуттю практичного досвіду та підвищенню рівня соціальної інтеграції молоді. Саме тому соціальні проєкти доцільно розглядати як ефективну форму соціальної роботи зі студентською молоддю, що потребує подальшого теоретичного обґрунтування та практичного впровадження.

1.2 Сутність, принципи та технології соціального проєктування

У сучасних умовах розвитку соціальної роботи все більшого значення набуває проєктний підхід, який дозволяє ефективно реагувати на актуальні соціальні потреби населення та впроваджувати інноваційні механізми вирішення суспільних проблем. Одним із найбільш поширених інструментів такої діяльності є соціальне проєктування, що активно використовується органами державної влади, закладами освіти, громадськими організаціями та іншими суб’єктами соціальної сфери [2, с. 35–36].

Соціальне проєктування розглядається як особливий вид діяльності, спрямований на прогнозування, планування та реалізацію соціальних змін

шляхом розробки та впровадження соціальних проєктів. Його головною метою є вирішення конкретних соціальних проблем, задоволення потреб певних цільових груп та досягнення позитивних змін у суспільстві [12, с. 184–186].

На думку В. Бондаря, соціальне проєктування є системою послідовних дій, спрямованих на визначення соціальної проблеми, розробку шляхів її вирішення, мобілізацію необхідних ресурсів та оцінювання отриманих результатів [2, с. 37]. Такий підхід забезпечує цілеспрямованість соціальної діяльності та підвищує ефективність використання наявних ресурсів.

У сучасній соціальній роботі соціальне проєктування розглядається не лише як технологія планування діяльності, а й як механізм залучення громадян до процесу вирішення актуальних соціальних проблем. Завдяки цьому створюються умови для розвитку соціальної активності населення, формування партнерських відносин між різними соціальними інституціями та зміцнення громадянського суспільства [25, с. 213–215].

Соціальний проєкт є результатом процесу соціального проєктування. Він являє собою комплекс взаємопов’язаних заходів, об’єднаних спільною метою, завданнями, ресурсами та визначеними термінами реалізації, спрямованих на досягнення позитивних соціальних змін [19, с. 46].

У науковій літературі виокремлюють кілька підходів до розуміння сутності соціального проєкту. Одні дослідники розглядають його як інструмент вирішення соціальних проблем, інші – як форму організації соціальної діяльності, а треті – як технологію соціальних інновацій [15, с. 73–74]. Нами проаналізовано основні наукові підходи до розуміння сутності соціального проєкту та представлені у таблиці 1.3 «Наукові підходи до розуміння сутності соціального проєкту» (табл. 1.3).

Дані таблиці 1.3 свідчать, що сучасне розуміння соціального проєкту є багатогранним. Кожен із наведених підходів акцентує увагу на окремих аспектах проєктної діяльності, однак усі вони об'єднані спільною метою – досягнення позитивних соціальних змін. Для сфери соціальної роботи найбільш актуальним є комплексний підхід, який поєднує вирішення соціальних проблем, залучення цільових груп, ефективне використання ресурсів та впровадження інноваційних

практик [2, с. 38–39]. Незалежно від підходу, ключовою ознакою соціального проєкту залишається його орієнтація на досягнення суспільно значущого результату.

Таблиця 1.3

Наукові підходи до розуміння сутності соціального проєкту

Підхід	**Характеристика**
Проблемно-орієнтований	Соціальний проєкт розглядається як інструмент вирішення конкретної соціальної проблеми або задоволення потреб певної цільової групи
Діяльнісний	Соціальний проєкт трактується як форма організації соціальної діяльності, що об'єднує ресурси, учасників та заходи для досягнення визначеної мети
Інноваційний	Соціальний проєкт розглядається як механізм упровадження нових соціальних практик, технологій та підходів до вирішення суспільних проблем
Управлінський	Соціальний проєкт виступає інструментом управління соціальними процесами та досягнення запланованих результатів
Ресурсний	Соціальний проєкт розглядається як спосіб мобілізації людських, фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів для реалізації суспільно корисних ініціатив
Учасницький (партисипативний)	Соціальний проєкт передбачає активне залучення цільової групи до планування, реалізації та оцінювання проєктної діяльності

Джерело: складено автором на основі [2; 15; 19; 25].

Основні характеристики соціального проєкту наведено в таблиці 1.4 «Характеристики соціального проєкту» (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Характеристики соціального проєкту

Характеристика	**Зміст**
Соціальна спрямованість	Орієнтація на вирішення соціальної проблеми
Цільова група	Чітко визначена категорія отримувачів послуг
Обмеженість у часі	Наявність конкретних термінів реалізації
Ресурсне забезпечення	Використання людських, фінансових та матеріальних ресурсів
Плановість	Наявність чітко визначених етапів діяльності
Результативність	Досягнення конкретних соціальних результатів
Інноваційність	Використання нових підходів та методів роботи
Можливість оцінювання	Визначення показників ефективності

Джерело: складено автором на основі [2; 15; 19; 25].

Як видно з таблиці 1.3, соціальний проєкт має низку специфічних ознак, які відрізняють його від інших форм соціальної діяльності. Насамперед це чітка орієнтація на розв’язання конкретної соціальної проблеми та досягнення вимірюваних результатів.

Важливу роль у процесі соціального проєктування відіграють принципи, які визначають загальні вимоги до розробки та реалізації соціальних проєктів. У наукових працях виокремлюють різні групи принципів, однак більшість дослідників погоджується щодо необхідності дотримання принципів гуманізму, системності, адресності, партнерства, ефективності та участі цільової групи [12, с. 191–194].

Принцип гуманізму передбачає орієнтацію на потреби людини, повагу до її прав, свобод та гідності. У соціальній роботі цей принцип є базовим, оскільки

всі заходи мають бути спрямовані на покращення якості життя людини та забезпечення її благополуччя [13, с. 85–87].

Принцип системності полягає у комплексному підході до вирішення соціальних проблем. Під час розробки соціального проєкту необхідно враховувати взаємозв'язок різних чинників, які впливають на проблему, а також можливі наслідки реалізації проєкту [25, с. 221].

Принцип адресності передбачає орієнтацію проєкту на конкретну цільову групу та врахування її особливостей, потреб і запитів. Саме тому будь-який соціальний проєкт має розпочинатися з аналізу проблеми та вивчення потреб потенційних учасників [19, с. 48].

Особливого значення у сучасних умовах набуває принцип партнерства. Він передбачає взаємодію різних суб'єктів соціальної діяльності – державних установ, закладів освіти, громадських організацій, бізнесу та представників громади. Як зазначає В. В. Давиденко, розвиток соціального діалогу та партнерської взаємодії є важливою умовою ефективного вирішення суспільних проблем і формування активного громадянського суспільства [3, с. 208–210].

Основні принципи соціального проєктування представлено в таблиці 1.5 «Принципи соціального проєктування» (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Принципи соціального проєктування

Принцип	**Характеристика**
Гуманізм	Орієнтація на права, потреби та інтереси людини
Системність	Комплексне бачення соціальної проблеми
Адресність	Спрямованість на конкретну цільову групу
Партнерство	Взаємодія різних соціальних інституцій
Добровільність	Вільна участь учасників проєкту
Результативність	Орієнтація на досягнення конкретних результатів
Інноваційність	Використання нових підходів та рішень
Сталий розвиток	Збереження позитивного ефекту після завершення проєкту

Джерело: складено автором на основі [2; 3; 12; 13; 25].

Одним із ключових елементів соціального проєктування є застосування відповідних технологій. У соціальній роботі під технологіями соціального проєктування розуміють сукупність методів, процедур та інструментів, які забезпечують розробку, реалізацію та оцінювання соціального проєкту [26, с. 176–178].

Технологія соціального проєктування включає кілька послідовних етапів, які утворюють єдиний цикл проєктної діяльності. Незважаючи на різноманіття підходів, більшість дослідників виділяє такі основні етапи:

– виявлення та аналіз соціальної проблеми;

– дослідження потреб цільової групи;

– формулювання мети та завдань проєкту;

– планування заходів і ресурсного забезпечення;

– реалізація проєкту;

– моніторинг та оцінювання результатів;

– поширення результатів і забезпечення сталості проєкту [2, с. 38–40].

Особливого значення в сучасних умовах набуває використання цифрових технологій у соціальному проєктуванні. Як зазначає Г. В. Давиденко, процеси цифрової діджиталізації суттєво розширюють можливості соціальної роботи, забезпечують доступність соціальних послуг та сприяють залученню ширших груп населення до участі у соціальних ініціативах [6, с. 92–96]. Для студентської молоді цифрові інструменти є природним середовищем комунікації, тому їх використання дозволяє підвищити ефективність реалізації молодіжних проєктів.

Крім того, міжнародні організації розглядають проєктну діяльність як важливий механізм розвитку молодіжної участі. У документах UNESCO, UNICEF, Європейської Комісії та ООН наголошується, що залучення молодих людей до розробки та реалізації соціальних проєктів сприяє формуванню громадянських компетентностей, розвитку лідерських якостей та відповідального ставлення до суспільних процесів [30; 35; 38; 39; 42].

Таким чином, соціальне проєктування є важливою технологією сучасної соціальної роботи, що забезпечує системне вирішення соціальних проблем та

створює умови для позитивних суспільних змін. Соціальні проєкти дозволяють ефективно поєднувати ресурси різних соціальних інституцій, враховувати потреби цільових груп та досягати конкретних соціально значущих результатів. Особливу роль вони відіграють у роботі зі студентською молоддю, оскільки сприяють розвитку її соціальної активності, громадянської відповідальності та здатності брати участь у вирішенні актуальних проблем суспільства.

1.3 Соціальні проєкти як інструмент вирішення актуальних проблем студентської молоді

У сучасних умовах розвитку суспільства соціальні проєкти набувають дедалі більшого значення як ефективний інструмент вирішення актуальних соціальних проблем різних категорій населення. Особливо важливою є їх роль у роботі зі студентською молоддю, яка перебуває на етапі активного особистісного, професійного та громадянського становлення. Соціальні проєкти дозволяють не лише задовольняти актуальні потреби молодих людей, а й створювати умови для розвитку їхнього потенціалу, формування соціальної відповідальності та активної життєвої позиції [19, с. 47–49].

Сучасна студентська молодь стикається з численними викликами, які потребують комплексного вирішення. До них належать труднощі професійного самовизначення, недостатній рівень практичної підготовки до майбутньої професійної діяльності, проблеми психічного здоров’я, обмежені можливості для самореалізації, недостатня залученість до громадської діяльності та волонтерських ініціатив, а також наслідки соціально-економічної нестабільності та воєнного стану [9; 24; 41].

У таких умовах соціальні проєкти виступають одним із найбільш дієвих механізмів соціальної підтримки молоді. Вони забезпечують можливість об'єднання ресурсів закладів освіти, громадських організацій, органів влади та самих студентів для досягнення конкретних соціально значущих результатів [2, с. 39].

Соціальні проєкти дозволяють реалізувати принцип активної участі молоді у вирішенні проблем, які безпосередньо впливають на її життя. Відповідно до сучасних європейських підходів молоді люди повинні виступати не лише отримувачами соціальних послуг, а й активними суб'єктами суспільних змін, здатними брати участь у прийнятті рішень та реалізації соціальних ініціатив [29; 31].

Аналіз наукових джерел дозволяє виокремити основні проблеми студентської молоді, які можуть вирішуватися засобами соціального проєктування, які ми представили у вигляді таблиці 1.6 «Можливості використання соціальних проєктів для вирішення проблем студентської молоді» (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Можливості використання соціальних проєктів для вирішення проблем студентської молоді

Проблема	Можливості соціального проєкту
Соціальна пасивність	Залучення до громадських та волонтерських ініціатив
Професійна невизначеність	Проведення тренінгів, кар’єрних заходів, наставництва
Низький рівень громадянської активності	Реалізація молодіжних лідерських програм
Психологічні труднощі та стрес	Організація груп підтримки та психологічних програм
Недостатній розвиток соціальних навичок	Командні проєкти та інтерактивні заходи
Соціальна ізоляція	Створення молодіжних спільнот та просторів взаємодії
Низький рівень волонтерської активності	Реалізація благодійних та соціальних акцій
Недостатній рівень цифрових компетентностей	Освітні проєкти з цифрової грамотності

Джерело: складено автором на основі [5; 6; 9; 19; 24; 28].

Як видно з таблиці 1.6, соціальні проєкти можуть бути ефективним механізмом подолання значної кількості проблем, характерних для студентської

молоді. Особливо важливим є те, що вони поєднують освітню, виховну, соціальну та громадянську складові розвитку особистості.

Особливістю соціальних проєктів є те, що вони дозволяють поєднувати інтереси окремої особистості та потреби суспільства. На відміну від традиційних форм соціальної роботи, які часто орієнтовані на надання допомоги чи підтримки, проєктна діяльність передбачає активну участь самих студентів у плануванні, організації та реалізації заходів. Такий підхід сприяє розвитку суб'єктності молодої людини, формуванню почуття відповідальності та готовності до прийняття рішень [19, с. 50–51].

Участь у соціальних проєктах позитивно впливає на формування так званих «м'яких навичок» (soft skills), які сьогодні високо цінуються як у професійній діяльності, так і в суспільному житті. До таких навичок належать комунікабельність, лідерство, критичне мислення, здатність працювати в команді, креативність, емоційний інтелект та навички управління часом. Саме проєктна діяльність створює умови для їх практичного розвитку [24, с. 122].

За даними міжнародних досліджень, молоді люди, які беруть участь у соціальних та волонтерських проєктах, демонструють вищий рівень громадянської активності, соціальної відповідальності та професійної готовності до майбутньої трудової діяльності [41; 43]. Це пояснюється тим, що під час реалізації проєктів студенти отримують можливість застосовувати теоретичні знання на практиці, набувати досвіду міжособистісної взаємодії та вирішення реальних соціальних проблем.

У сучасній соціальній роботі особлива увага приділяється розвитку молодіжної участі. Документи Організації Об'єднаних Націй, UNESCO, UNICEF та Європейської Комісії наголошують на необхідності залучення молоді до суспільного життя через реалізацію молодіжних проєктів, волонтерських програм, громадських кампаній та інших форм соціальної активності [30; 35; 39; 42]. Саме проєктна діяльність дозволяє молодим людям набувати практичного досвіду громадянської участі та формувати відповідальне ставлення до розвитку суспільства.

Особливого значення соціальні проєкти набули в Україні після початку повномасштабної війни. Молодь активно долучається до волонтерської діяльності, підтримки внутрішньо переміщених осіб, благодійних зборів, гуманітарних ініціатив та інформаційних кампаній. Участь у таких проєктах сприяє формуванню соціальної згуртованості, патріотизму та громадянської відповідальності [5, с. 95–99].

На думку Г. В. Давиденко, сучасна соціальна робота повинна орієнтуватися не лише на подолання наслідків кризових явищ, а й на створення умов для розвитку внутрішнього потенціалу особистості, її соціальної активності та здатності до самореалізації [5, с. 102–104]. Саме соціальні проєкти створюють можливості для реалізації такого підходу.

Важливою перевагою соціальних проєктів є їхня здатність поєднувати ресурси різних соціальних інституцій. Успішна реалізація молодіжних проєктів зазвичай передбачає співпрацю закладів освіти, громадських організацій, органів державної влади, місцевого самоврядування та бізнесу. Така міжсекторальна взаємодія забезпечує комплексний підхід до вирішення проблем молоді та підвищує ефективність соціальної роботи [3, с. 208–210].

Важливим напрямом сучасного соціального проєктування є розвиток цифрових форм молодіжної участі. У монографії «Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація» Г. В. Давиденко підкреслює, що цифрові технології створюють нові можливості для соціальної інтеграції громадян, забезпечення доступу до інформації та залучення різних категорій населення до суспільних процесів [6, с. 91–95]. Для студентської молоді цифрове середовище є одним із ключових просторів комунікації, тому використання онлайн-платформ, цифрових сервісів та соціальних мереж значно розширює можливості реалізації соціальних проєктів.

У практиці соціальної роботи зі студентською молоддю можуть використовуватися різні види соціальних проєктів. Узагальнену характеристику видів соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю ми представили у таблиці 1.7 «Види соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю» (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Види соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю

Вид проєкту	**Мета реалізації**
Освітні	Розвиток знань, навичок та компетентностей
Волонтерські	Формування соціальної відповідальності та громадянської активності
Соціально-психологічні	Підтримка психічного здоров'я та адаптації молоді
Інклюзивні	Забезпечення рівних можливостей для всіх студентів
Культурно-просвітницькі	Розвиток творчого потенціалу та культурної активності
Патріотичні	Формування національної свідомості та громадянської позиції
Екологічні	Розвиток екологічної культури та відповідальності
Кар'єрні	Сприяння професійному становленню та працевлаштуванню

Джерело: складено автором на основі [15; 19; 24; 28; 35].

Зазначені у таблиці 1.7 види соціальних проєктів можуть реалізовуватися як окремо, так і в комплексі. Їх поєднання дозволяє максимально враховувати різноманітні потреби студентської молоді та забезпечувати її всебічний розвиток.

Вважаємо за необхідне розглянути також вплив соціальних проєктів на розвиток студентської молоді. З цією метою проведений аналіз представимо у таблиці 1.8 «Вплив соціальних проєктів на розвиток студентської молоді» (табл. 1.8).

Дані таблиці 1.8 свідчать, що соціальні проєкти мають комплексний вплив на розвиток студентської молоді. Їх значення виходить далеко за межі вирішення окремих соціальних проблем, оскільки вони створюють умови для всебічного

розвитку особистості та формування компетентностей, необхідних для успішної інтеграції у сучасне суспільство.

Таблиця 1.8

Вплив соціальних проєктів на розвиток студентської молоді

Сфера розвитку	**Результати участі у соціальних проєктах**
Особистісна	Підвищення самооцінки, розвиток відповідальності, самостійності
Соціальна	Розширення соціальних зв’язків, розвиток комунікативних навичок
Громадянська	Формування активної громадянської позиції, соціальної відповідальності
Професійна	Набуття практичного досвіду, розвиток професійних компетентностей
Психологічна	Зростання впевненості у власних силах, розвиток стресостійкості
Цифрова	Розвиток цифрової грамотності та навичок онлайн-комунікації

Джерело: складено автором на основі [6; 24; 35; 39; 43].

Особливої актуальності соціальні проєкти набувають у контексті розвитку інклюзивного освітнього середовища. У сучасних закладах освіти навчаються студенти з різними освітніми потребами, соціальним досвідом та життєвими обставинами. Соціальні проєкти сприяють формуванню толерантного ставлення до різноманітності, розвитку культури взаємоповаги та створенню рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу [7, с. 60–62].

Важливим напрямом використання соціальних проєктів є також розвиток волонтерської діяльності студентської молоді. Волонтерство розглядається як одна з найбільш ефективних форм громадянської участі, що сприяє розвитку соціальної відповідальності, гуманістичних цінностей та навичок соціальної взаємодії. Саме через волонтерські проєкти студенти отримують можливість безпосередньо долучатися до вирішення актуальних проблем громади та набувати досвіду суспільно корисної діяльності [16; 17].

У сучасних умовах дедалі більшого поширення набувають міжсекторальні соціальні проєкти, які реалізуються у співпраці закладів освіти, громадських організацій, органів влади та міжнародних партнерів. Така взаємодія дозволяє

залучати додаткові ресурси, розширювати можливості молоді та забезпечувати сталість досягнутих результатів. Прикладом можуть бути молодіжні ініціативи, які реалізуються за підтримки програм Erasmus+, UNICEF, UNESCO та інших міжнародних організацій [30; 36; 40].

Отже, соціальні проєкти є не лише механізмом вирішення окремих проблем студентської молоді, а й важливим інструментом формування активного, відповідального та конкурентоспроможного покоління молодих людей. Саме тому розвиток проєктної діяльності у закладах освіти та громадському секторі слід розглядати як один із пріоритетних напрямів удосконалення сучасної соціальної роботи зі студентською молоддю.

Узагальнюючи результати аналізу наукової літератури, можна стверджувати, що соціальні проєкти є однією з найбільш ефективних форм соціальної роботи зі студентською молоддю. Вони забезпечують можливість комплексного вирішення актуальних проблем студентів, сприяють розвитку громадянської активності, волонтерства, лідерських якостей та соціальної відповідальності. Крім того, проєктна діяльність дозволяє молодим людям виступати активними учасниками суспільних змін, що відповідає сучасним підходам до молодіжної політики та соціальної роботи.

Таким чином, соціальні проєкти є важливим інструментом вирішення актуальних проблем студентської молоді та створюють ефективні умови для її особистісного, професійного та громадянського розвитку. Саме тому їх використання у діяльності закладів освіти та громадських організацій є перспективним напрямом удосконалення соціальної роботи зі студентами.

Висновки до 1 розділу

У результаті теоретичного аналізу наукової літератури та нормативно-правової бази з проблеми використання соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю встановлено, що студентська молодь є важливим об’єктом соціальної роботи та одним із ключових ресурсів суспільного розвитку.

Особливості цієї соціально-демографічної групи обумовлені перебуванням на етапі активної соціалізації, професійного становлення, формування життєвих цінностей, громадянської позиції та соціальної відповідальності. Водночас сучасні студенти стикаються з низкою викликів, пов’язаних із професійним самовизначенням, адаптацією до умов навчання, працевлаштуванням, психологічними труднощами, наслідками воєнного стану та необхідністю інтеграції у сучасне цифрове суспільство [9; 17; 24; 27].

З’ясовано, що соціальна робота зі студентською молоддю має комплексний характер і спрямована на створення умов для особистісного розвитку, соціальної адаптації, професійного становлення, підтримки психічного здоров’я та формування активної громадянської позиції. Її ефективність значною мірою залежить від використання сучасних підходів і технологій, які забезпечують активне залучення молодих людей до процесу вирішення власних проблем та реалізації суспільно корисних ініціатив [1; 12; 13; 25].

Аналіз теоретичних підходів до соціального проєктування дозволив встановити, що воно є важливою технологією сучасної соціальної роботи, яка забезпечує цілеспрямоване планування та реалізацію соціальних змін. Соціальне проєктування розглядається як процес виявлення соціальної проблеми, визначення шляхів її вирішення, залучення необхідних ресурсів та досягнення конкретних соціально значущих результатів. Соціальний проєкт виступає практичним результатом такого процесу та являє собою комплекс взаємопов’язаних заходів, спрямованих на задоволення потреб визначеної цільової групи [2; 15; 19].

Встановлено, що ефективність соціального проєктування забезпечується дотриманням принципів гуманізму, системності, адресності, партнерства, добровільності, інноваційності та результативності. Особливого значення набуває принцип партнерства, який передбачає взаємодію закладів освіти, громадських організацій, органів державної влади, місцевого самоврядування та інших соціальних інституцій у процесі реалізації соціальних ініціатив [2; 3; 25].

Доведено, що соціальні проєкти є однією з найбільш ефективних форм роботи зі студентською молоддю. Їх використання дозволяє комплексно

реагувати на актуальні потреби студентів, сприяє розвитку соціальної активності, лідерських якостей, волонтерства, громадянської відповідальності та професійних компетентностей. Особливо важливим є те, що соціальні проєкти створюють умови для переходу молодої людини від ролі пасивного отримувача допомоги до ролі активного учасника суспільних процесів [19; 24; 29].

У ході дослідження встановлено, що соціальні проєкти можуть ефективно використовуватися для вирішення широкого кола проблем студентської молоді, зокрема подолання соціальної пасивності, розвитку громадянської активності, підтримки психічного здоров'я, професійного самовизначення, формування цифрових компетентностей та розширення можливостей для самореалізації. Вони забезпечують сприятливі умови для набуття молоддю практичного досвіду соціальної взаємодії та участі у громадському житті [5; 6; 35; 39].

Особливу актуальність соціальні проєкти набувають в умовах сучасних суспільних трансформацій та воєнного стану. Участь студентської молоді у волонтерських, освітніх, соціально-психологічних, інклюзивних та громадянських проєктах сприяє підвищенню рівня соціальної згуртованості, розвитку адаптаційних можливостей та зміцненню соціального капіталу молодого покоління [5; 16; 35].

Теоретичний аналіз проблеми дозволяє зробити висновок про доцільність подальшого дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах та розробки практичних механізмів їх залучення до проєктної діяльності. Саме тому наступний розділ роботи буде присвячено емпіричному дослідженню потреб студентів Вінницького інституту Університету «Україна» та обґрунтуванню соціального проєкту «Студентський простір можливостей», спрямованого на підвищення рівня соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентської молоді.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПОТРЕБ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ТА РОЗРОБКА СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУ

2.1 Організація та методика емпіричного дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах

Важливою складовою розробки ефективних соціальних проєктів є попереднє вивчення потреб цільової аудиторії. Саме результати такого дослідження дозволяють визначити актуальні проблеми, інтереси та запити потенційних учасників проєктної діяльності, а також забезпечити відповідність змісту майбутнього проєкту реальним потребам молоді. У сучасній соціальній роботі принцип орієнтації на потреби цільової групи розглядається як одна з ключових умов ефективності соціального проєктування [2, с. 39; 25, с. 221].

З метою вивчення потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах було проведено емпіричне дослідження на базі Вінницького інституту Університету «Україна» за сприяння громадської організації «Соціальна перспектива». Вибір зазначених установ обумовлений їх активною діяльністю у сфері освіти, молодіжної політики, соціальної підтримки та реалізації соціально значущих проєктів.

Метою емпіричного дослідження стало виявлення рівня обізнаності студентів щодо соціальних проєктів, визначення їхнього досвіду участі у проєктній діяльності, з’ясування основних потреб та інтересів студентської молоді, а також виявлення перспективних напрямів реалізації соціальних проєктів у закладі освіти.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання дослідження:

– дослідити рівень обізнаності студентів щодо соціальних проєктів;

– визначити наявний досвід участі студентської молоді у соціальних проєктах;

– з’ясувати основні напрями проєктної діяльності, які становлять інтерес для студентів;

– виявити потреби студентської молоді щодо соціальної підтримки та самореалізації;

– визначити готовність студентів до участі у майбутніх соціальних проєктах.

Для збору емпіричних даних було використано метод анкетування, який є одним із найбільш поширених методів соціологічних та соціально-педагогічних досліджень. Його перевагами є можливість охоплення значної кількості респондентів, забезпечення анонімності відповідей та отримання інформації безпосередньо від представників досліджуваної групи [13, с. 164–166].

У дослідженні взяли участь 60 здобувачів освіти Вінницького інституту Університету «Україна». До вибірки були включені студенти різних спеціальностей та курсів навчання, що дозволило отримати більш об’єктивне уявлення про потреби студентської молоді.

Загальну характеристику вибірки наведено у таблиці 2.1. «Характеристика учасників дослідження» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Характеристика учасників дослідження

Показник	**Кількість осіб**	**%**
Жінки	39	65,0
Чоловіки	21	35,0
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Для забезпечення репрезентативності результатів до опитування було залучено студентів різних курсів навчання. Дані наведено у таблиці 2.2 «Розподіл респондентів за курсами навчання» (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розподіл респондентів за курсами навчання

Курс	**Кількість осіб**	**%**
I курс	18	30,0
II курс	15	25,0
III курс	14	23,3
IV курс	13	21,7
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Для проведення дослідження було розроблено авторську анкету «Потреби студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах» (Додаток А). Анкета містила 15 запитань та складалася з п’яти змістових блоків. Структуру анкети представлено у таблиці 2.3 «Структура анкети дослідження» (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Структура анкети дослідження

Блок	**Зміст питань**
1. Загальні відомості	Стать, курс навчання
2. Обізнаність щодо соціальних проєкт	Розуміння сутності та напрям проєктної діяльності
3. Досвід участі	Попередня участь у соціальни волонтерських та громадських проєкта
4. Потреби та інтереси	Найбільш актуальні напрями майбутні проєктів
5. Перспективи залучення	Готовність до участі у нових соціальни проєктах

Джерело: складено автором.

Під час розробки анкети враховувалися сучасні підходи до молодіжної політики, соціальної роботи та соціального проєктування, висвітлені у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників [15; 19; 24; 31; 39]. Запропонована структура анкети дозволила комплексно охопити основні аспекти досліджуваної проблеми та отримати інформацію як про рівень поінформованості студентів щодо соціального проєктування, так і про їхні реальні потреби, інтереси та готовність до участі у майбутніх соціальних ініціативах. Поєднання запитань різного типу забезпечило можливість здійснення кількісного аналізу результатів і формування практичних рекомендацій щодо вдосконалення соціальної роботи зі студентською молоддю та розробки соціального проєкту, орієнтованого на потреби здобувачів освіти.

Організація дослідження передбачала кілька послідовних етапів, які наведено на рисунку 2.1 «Етапи емпіричного дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах» (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Етапи емпіричного дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах. Складено автором.

На підготовчому етапі було здійснено аналіз наукової літератури з проблематики молодіжної політики, соціальної роботи та соціального

проєктування. Це дозволило визначити ключові аспекти дослідження та сформувати його концептуальну основу.

Наступним етапом стала розробка інструментарію дослідження – анкети, яка містила як закриті, так і напіввідкриті запитання. Такий підхід забезпечив можливість отримання як кількісної, так і якісної інформації щодо ставлення студентів до соціальних проєктів.

Після проведення опитування здійснювалася систематизація отриманих даних, їх кількісний аналіз та узагальнення результатів. Для обробки результатів використовувалися методи математичної статистики, зокрема підрахунок абсолютних і відносних показників, а також їх подальша інтерпретація.

Важливо зазначити, що дослідження проводилося з дотриманням етичних принципів наукової діяльності. Участь респондентів була добровільною, анкета не містила персональних даних, а отримана інформація використовувалася виключно в узагальненому вигляді для цілей дослідження.

Обрана методика дозволила отримати інформацію щодо актуальних потреб студентської молоді, її зацікавленості у соціальних проєктах та готовності до участі у громадських ініціативах. Отримані результати стали основою для подальшого аналізу та розробки соціального проєкту «Студентський простір можливостей», спрямованого на підвищення рівня соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентів.

Таким чином, організація емпіричного дослідження була спрямована на всебічне вивчення потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах. Використання методу анкетування дозволило отримати об’єктивні дані про інтереси та очікування студентів, які стануть основою для подальшого аналізу результатів дослідження та розробки практичних рекомендацій щодо вдосконалення соціальної роботи зі студентською молоддю.

2.2 Аналіз результатів дослідження потреб студентської молоді у сфері соціального проєктування

З метою визначення актуальних потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах було проведено анкетування 60 здобувачів освіти Вінницького інституту Університету «Україна». Отримані результати дозволили оцінити рівень обізнаності студентів щодо соціального проєктування, їхній досвід участі у проєктній діяльності, а також визначити найбільш актуальні напрями майбутніх соціальних ініціатив. Деталізовані результати анкетування студентської молоді наведено у Додатку Б (Додаток Б).

Одним із перших завдань дослідження було вивчення рівня обізнаності студентів щодо соціальних проєктів. Респондентам було запропоновано оцінити власний рівень обізнаності з питань соціального проєктування.

Результати опитування (добре обізнані – 18 осіб (30,0 %); частково обізнані – 29 осіб (48,3 %); мають поверхневе уявлення – 10 осіб (16,7 %); не знайомі з поняттям соціального проєкту – 3 особи (5,0 %) наведено на рисунку 2.2 «Рівень обізнаності студентів щодо соціальних проєктів» (рис. 2.2).

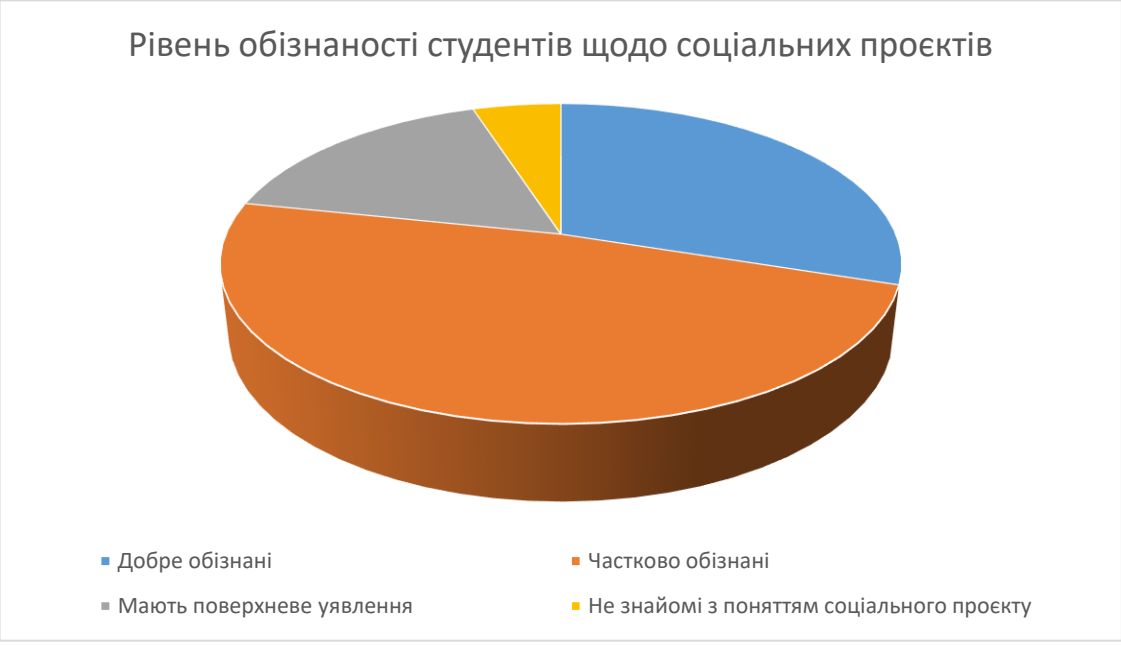

Рис. 2.2. Рівень обізнаності студентів щодо соціальних проєктів.

Отримані результати свідчать, що більшість студентів мають загальне уявлення про соціальні проєкти, проте рівень їхньої поінформованості потребує

подальшого підвищення. Майже половина респондентів зазначила, що лише частково знайома з проєктною діяльністю, а кожен п’ятий студент має лише поверхневі знання щодо соціального проєктування.

Такі результати підтверджують необхідність проведення просвітницьких заходів, тренінгів та практичних занять із соціального проєктування, які сприятимуть формуванню відповідних компетентностей у студентської молоді. Аналогічну тенденцію відзначають і сучасні дослідники молодіжної політики, які наголошують на необхідності розвитку проєктної культури серед молоді та залучення студентів до практичної громадської діяльності [15, с. 75–76; 31].

Наступним етапом аналізу стало вивчення досвіду участі студентів у соціальних проєктах та громадських ініціативах. Результати опитування наведено в таблиці 2.4 «Досвід участі студентів у соціальних проєктах» (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Досвід участі студентів у соціальних проєктах

Варіант відповіді	**Кількість осіб**	**%**
Брали участь у кількох проєктах	17	28,3
Брали участь в одному проєкті	14	23,3
Не брали участі, але хотіли б	24	40,0
Не брали участі та не зацікавлені	5	8,4
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Як свідчать дані таблиці 2.4, більше половини опитаних студентів уже мають певний досвід участі у соціальних проєктах або громадських ініціативах. Водночас найбільшу групу становлять студенти, які не брали участі у проєктній діяльності, але висловили бажання долучитися до неї у майбутньому. Це свідчить про наявність значного потенціалу для розвитку студентського проєктного руху та підтверджує актуальність розробки нових молодіжних ініціатив.

Особливий інтерес становило питання щодо напрямів соціальних проєктів, які є найбільш актуальними для студентської молоді. Респондентам було запропоновано обрати декілька варіантів відповідей.

Результати дослідження такі: кар'єрний розвиток та працевлаштування – 43 особи (71,7 %); психологічна підтримка та ментальне здоров'я – 39 осіб (65,0 %); волонтерська діяльність – 35 осіб (58,3 %); розвиток лідерства та громадянської активності – 32 особи (53,3 %); освітні тренінги та майстер-класи – 29 осіб (48,3 %); інклюзивні ініціативи – 18 осіб (30,0 %); екологічні проєкти – 15 осіб (25,0 %).

Отримані результати демонструють, що найбільший інтерес у студентів викликають проєкти, спрямовані на професійний розвиток та майбутнє працевлаштування. Це закономірно, оскільки період навчання у закладі вищої освіти безпосередньо пов'язаний із формуванням професійної кар'єри та підготовкою до виходу на ринок праці.

Для наочності подаємо результати дослідження на рисунку 2.3 «Найбільш актуальні напрями соціальних проєктів для студентської молоді» (рис. 2.3).

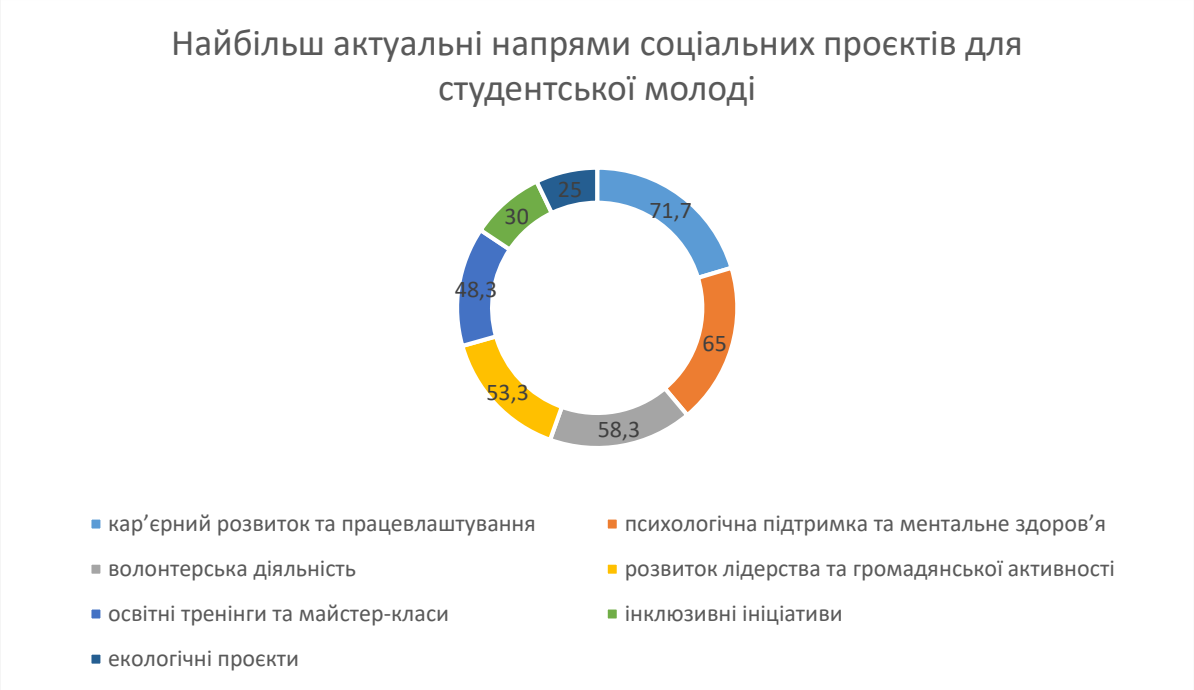

Рис. 2.3. Найбільш актуальні напрями соціальних проєктів для студентської молоді

Водночас високий рівень зацікавленості у проєктах із психологічної підтримки свідчить про актуальність проблем психоемоційного благополуччя студентської молоді. Такі результати узгоджуються із сучасними дослідженнями, які вказують на зростання рівня тривожності, стресу та емоційного виснаження серед молодих людей в умовах війни [45].

Значна частина студентів також виявила зацікавленість у волонтерській діяльності та розвитку громадянської активності. Це підтверджує готовність молоді брати участь у суспільно корисній діяльності та долучатися до вирішення актуальних проблем громади. Такі результати відповідають положенням Національної молодіжної стратегії до 2030 року, яка визначає розвиток молодіжної участі одним із ключових напрямів державної молодіжної політики [17].

Наступним напрямом аналізу стало вивчення готовності студентів до участі у нових соціальних проєктах, які можуть бути реалізовані на базі закладу освіти. Для узагальнення результатів сформовано таблицю 2.5 «Готовність студентів до участі у соціальних проєктах» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Готовність студентів до участі у соціальних проєктах

Варіант відповіді	**Кількість осіб**	**%**
Так, готові брати активну участь	31	51,7
Скоріше готові	21	35,0
Важко відповісти	6	10,0
Не готові	2	3,3
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Як видно з таблиці 2.5, переважна більшість респондентів позитивно ставиться до можливості участі у соціальних проєктах. Понад половина студентів готова брати активну участь у реалізації соціальних ініціатив, а ще понад третина схиляється до позитивної відповіді. Лише незначна частина опитаних не виявила готовності до участі у проєктній діяльності.

Отримані результати свідчать про наявність сприятливих умов для реалізації нових соціальних проєктів серед студентської молоді. Високий рівень готовності студентів до участі у проєктній діяльності можна розглядати як важливий ресурс для розвитку громадянської активності, волонтерства та студентського самоврядування.

Узагальнення результатів проведеного дослідження дозволило визначити кілька ключових потреб студентської молоді. До них належать потреба у професійному розвитку та кар'єрному зростанні, психологічній підтримці, можливостях для самореалізації, розвитку лідерських якостей, участі у волонтерській діяльності та громадських ініціативах. Також встановлено, що більшість студентів позитивно ставиться до соціальних проєктів і висловлює готовність долучатися до їх реалізації.

Таким чином, результати емпіричного дослідження підтвердили актуальність використання соціальних проєктів як форми роботи зі студентською молоддю. Виявлені потреби та інтереси студентів стали підґрунтям для розробки соціального проєкту «Студентський простір можливостей», спрямованого на створення умов для розвитку соціальної активності, лідерських компетентностей, волонтерства та самореалізації студентської молоді.

2.3 Обґрунтування змісту та розробка соціального проєкту «Студентський простір можливостей»

Результати проведеного емпіричного дослідження засвідчили високий рівень зацікавленості студентської молоді у соціальних проєктах та готовність більшості здобувачів освіти брати участь у громадських ініціативах. Водночас було виявлено низку актуальних потреб, пов'язаних із професійним розвитком, психологічною підтримкою, самореалізацією, розвитком лідерських якостей, волонтерською діяльністю та громадянською активністю. Саме тому виникає необхідність розробки соціального проєкту, який сприятиме створенню умов для задоволення зазначених потреб та розвитку соціального потенціалу студентської молоді.

Аналіз наукової літератури свідчить, що сучасна соціальна робота дедалі більше орієнтується на використання проєктного підходу як ефективного механізму вирішення соціальних проблем та залучення молоді до активної участі у суспільному житті [2, с. 40; 19, с. 50]. Соціальні проєкти дозволяють не лише надавати підтримку окремим категоріям населення, а й створювати умови для розвитку особистості, формування громадянської відповідальності та набуття практичного досвіду соціальної взаємодії [25, с. 228–230].

З огляду на результати проведеного дослідження було розроблено соціальний проєкт «Студентський простір можливостей», який передбачає створення комплексної системи заходів для підтримки соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентської молоді.

Назва проєкту обрана невипадково. Поняття «простір можливостей» відображає прагнення створити середовище, у якому кожен студент матиме можливість реалізувати власні здібності, отримати нові знання та навички, долучитися до громадської діяльності, знайти однодумців та отримати необхідну підтримку для особистісного і професійного розвитку.

Проєкт розроблено для впровадження на базі Вінницького інституту Університету «Україна» у партнерстві з громадською організацією «Соціальна перспектива», яка має значний досвід реалізації соціальних, освітніх та молодіжних ініціатив. Повний паспорт соціального проєкту «Студентський простір можливостей» наведено у Додатку В (Додаток В).

Обґрунтування змісту проєкту базується на результатах проведеного емпіричного дослідження, яке засвідчило, що сучасна студентська молодь потребує не лише інформаційної чи консультативної підтримки, а насамперед створення сприятливого середовища для активної участі у суспільному житті. Встановлено, що більшість респондентів виявили зацікавленість у проєктах, спрямованих на професійний розвиток, психологічне благополуччя, волонтерську діяльність та розвиток громадянської активності. Саме ці потреби були покладені в основу змістового наповнення проєкту.

Основні характеристики проєкту наведено в таблиці 2.6 «Паспорт соціального проєкту «Студентський простір можливостей» (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Паспорт соціального проєкту «Студентський простір можливостей»

Показник	**Характеристика**
Назва проєкту	«Студентський простір можливостей»
Ініціатори проєкту	Вінницький інститут Університету «Україна», ГО «Соціальна перспектива»
Цільова група	Студенти віком 17–25 років
Термін реалізації	12 місяців
Мета проєкту	Створення умов для розвитку соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентської молоді
Основні напрями діяльності	Лідерство, волонтерство, психологічна підтримка, кар’єрний розвиток, соціальне проєктування
Кількість учасників	Не менше 100 студентів
Очікувані результати	Очікувані результати

Джерело: складено автором.

Під час розробки проєкту враховувалися сучасні тенденції розвитку молодіжної політики України та європейські підходи до роботи з молоддю. Відповідно до Національної молодіжної стратегії до 2030 року одним із пріоритетних напрямів державної політики є створення умов для самореалізації молодих людей, розвитку їхньої активної громадянської позиції та залучення до процесів ухвалення рішень [17]. Запропонований проєкт повністю відповідає зазначеним пріоритетам, оскільки передбачає активну участь студентів у плануванні та реалізації власних ініціатив.

Особливістю проєкту є його орієнтація на розвиток не лише окремих навичок чи компетентностей, а й комплексного соціального потенціалу особистості. Участь у проєкті сприятиме формуванню відповідальності, ініціативності, комунікабельності, навичок співпраці, лідерства та громадянської активності. Саме ці якості сьогодні розглядаються як важливі складові успішної соціалізації молодої людини та її готовності до активної участі у суспільному житті [24, с. 121–123].

Крім того, реалізація проєкту дозволить створити додаткові можливості для практичного застосування знань, отриманих студентами під час навчання. Це особливо важливо для здобувачів освіти соціономічних спеціальностей, оскільки участь у проєктній діяльності сприяє розвитку професійних компетентностей та набуттю практичного досвіду роботи з різними категоріями населення [12, с. 203–205].

Метою проєкту є створення сприятливих умов для розвитку соціальної активності, лідерського потенціалу, громадянської відповідальності та професійного становлення студентської молоді шляхом залучення її до соціально значущої діяльності.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

– підвищити рівень обізнаності студентів щодо можливостей участі у соціальних проєктах;

– сприяти розвитку навичок соціального проєктування та командної роботи;

– створити умови для розвитку волонтерської діяльності студентської молоді;

– забезпечити можливості для особистісного та професійного розвитку студентів;

– підвищити рівень громадянської активності та соціальної відповідальності молоді;

– сприяти розвитку партнерства між закладом освіти та громадськими організаціями.

Особливістю проєкту є його комплексний характер. Він передбачає реалізацію кількох взаємопов’язаних напрямів діяльності, кожен із яких спрямований на задоволення конкретних потреб студентської молоді, виявлених під час емпіричного дослідження.

Першим напрямом проєкту є розвиток лідерських компетентностей та громадянської активності. У межах цього напряму передбачається проведення тренінгів із лідерства, командоутворення, ефективної комунікації та управління проєктами. Участь у таких заходах сприятиме формуванню активної життєвої позиції та розвитку навичок громадської діяльності.

Другий напрям пов’язаний із підтримкою волонтерської діяльності студентів. Планується організація волонтерських акцій, благодійних заходів, допомоги соціально вразливим категоріям населення, участі у громадських ініціативах та проєктах розвитку громади. Волонтерство сприятиме формуванню соціальної відповідальності, емпатії та навичок взаємодії з різними категоріями населення [16; 17].

Третім напрямом є забезпечення психологічної підтримки студентської молоді. Результати дослідження показали високий запит студентів на заходи, пов’язані з ментальним здоров’ям та подоланням стресу. Тому проєкт передбачає проведення тренінгів зі стресостійкості, психологічних зустрічей, груп підтримки та просвітницьких заходів щодо збереження психічного здоров’я [45].

Четвертий напрям проєкту стосується професійного розвитку студентів. У межах цього напряму планується організація кар’єрних консультацій, зустрічей із роботодавцями, тренінгів із працевлаштування, написання резюме та розвитку професійних компетентностей. Такі заходи сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності студентів на ринку праці та формуванню навичок професійного самовизначення [41; 43].

П’ятий напрям пов’язаний із розвитком навичок соціального проєктування. Студенти матимуть можливість навчитися визначати соціальні проблеми, планувати проєкти, працювати з ресурсами, формулювати мету та завдання, оцінювати результати діяльності. У перспективі це дозволить створити в закладі освіти середовище, де молодь самостійно ініціюватиме та реалізовуватиме соціально значущі проєкти [2; 19].

Основні заходи проєкту наведено у таблиці 2.7 «Основні заходи соціального проєкту «Студентський простір можливостей» (табл. 2.7).

Важливою складовою проєкту є визначення очікуваних результатів його реалізації. У соціальному проєктуванні результати прийнято поділяти на кількісні та якісні. До кількісних результатів проєкту «Студентський простір можливостей» належить залучення не менше 100 студентів до різних форм проєктної діяльності, проведення серії освітніх, волонтерських та просвітницьких заходів, створення

студентського клубу соціальних ініціатив та формування команди студентських волонтерів.

Таблиця 2.7

Основні заходи соціального проєкту «Студентський простір можливостей»

Напрям діяльності	**Основні заходи**
Лідерство та громадянська активність	Тренінги, майстер-класи, дебати
Волонтерська діяльність	Благодійні акції, соціальні ініціативи
Психологічна підтримка	Тренінги зі стресостійкості, групи підтримки
Кар’єрний розвиток	Зустрічі з роботодавцями, кар’єрні консультації
Соціальне проєктування	Школа молодіжного проєктування, конкурс студентських ініціатив

Джерело: складено автором.

До якісних результатів належить підвищення рівня громадянської активності студентської молоді, розвиток лідерських якостей, покращення навичок командної роботи, формування позитивної мотивації до участі у соціальних ініціативах та розширення можливостей для особистісного і професійного розвитку.

Особливе значення має вплив проєкту на формування соціального капіталу студентської спільноти. Соціальний капітал розглядається як сукупність соціальних зв’язків, довіри та взаємодії між членами спільноти, які сприяють досягненню спільних цілей. Реалізація проєкту дозволить посилити взаємодію між студентами різних спеціальностей, викладачами, громадськими організаціями та представниками громади, що сприятиме формуванню стійких партнерських відносин та розвитку культури співпраці [3, с. 209–210].

Додатковою перевагою проєкту є його інклюзивний характер. Участь у заходах проєкту зможуть брати всі студенти незалежно від спеціальності, соціального статусу чи наявності особливих освітніх потреб. Такий підхід відповідає сучасним принципам безбар’єрності та соціальної інклюзії, які активно впроваджуються в українському суспільстві [18; 7].

У сучасних умовах важливим завданням є також розвиток цифрових компетентностей молоді. Саме тому частина заходів проєкту передбачає використання цифрових платформ для навчання, комунікації та реалізації

студентських ініціатив. Це дозволить поєднати традиційні та цифрові форми молодіжної участі, що відповідає сучасним тенденціям соціальної діджиталізації [6, с. 94–98].

Важливою умовою успішності проєкту є його подальше продовження після завершення основного періоду реалізації. З цією метою передбачається створення системи наставництва, за якої студенти, які пройшли навчання в межах проєкту, зможуть передавати власний досвід новим учасникам. Такий механізм забезпечить сталість результатів та сприятиме формуванню традиції студентського соціального проєктування у закладі освіти.

Отже, запропонований соціальний проєкт є комплексною моделлю організації соціальної роботи зі студентською молоддю, яка поєднує освітній, соціальний, громадянський та волонтерський компоненти. Його реалізація сприятиме формуванню активної студентської спільноти, розвитку молодіжних ініціатив та підвищенню рівня соціальної відповідальності майбутніх фахівців.

Реалізація проєкту передбачає активну співпрацю закладу освіти, громадських організацій, органів місцевого самоврядування та інших соціальних партнерів. Такий підхід відповідає сучасним принципам соціального діалогу та міжсекторальної взаємодії, які розглядаються як важливий чинник ефективності соціальних ініціатив [3, с. 208–210].

Важливим елементом проєкту є забезпечення його сталості. Після завершення основного етапу реалізації планується продовження діяльності студентського клубу соціальних ініціатив, підтримка волонтерських груп та проведення щорічного конкурсу студентських проєктів. Це дозволить забезпечити довготривалий позитивний вплив проєкту на розвиток студентської молоді.

Очікується, що реалізація проєкту сприятиме підвищенню рівня соціальної активності студентів, розвитку їхніх лідерських та комунікативних компетентностей, формуванню громадянської відповідальності, розширенню можливостей для самореалізації та професійного розвитку. Крім того, проєкт сприятиме зміцненню партнерства між закладом освіти та громадським сектором, що відповідає сучасним тенденціям розвитку соціальної роботи та молодіжної політики [22; 31].

Таким чином, розроблений соціальний проєкт «Студентський простір можливостей» ґрунтується на результатах емпіричного дослідження потреб студентської молоді та враховує сучасні підходи до соціальної роботи і соціального проєктування. Його реалізація дозволить створити сприятливі умови для розвитку активної, відповідальної та соціально згуртованої студентської спільноти, здатної брати участь у вирішенні актуальних проблем суспільства та власного професійного й особистісного розвитку.

Висновки до 2-го розділу

У другому розділі кваліфікаційної роботи було проведено емпіричне дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах та на основі отриманих результатів розроблено соціальний проєкт «Студентський простір можливостей».

У ході дослідження визначено організаційно-методичні засади вивчення потреб студентської молоді у сфері соціального проєктування. Емпіричне дослідження проводилося на базі Вінницького інституту Університету «Україна» за сприяння громадської організації «Соціальна перспектива». Для збору інформації було використано метод анкетування, який дозволив отримати об’єктивні дані щодо рівня обізнаності студентів про соціальні проєкти, їхнього досвіду участі у проєктній діяльності, актуальних потреб та готовності долучатися до реалізації соціальних ініціатив.

Аналіз результатів анкетування засвідчив, що більшість студентів мають загальне уявлення про соціальні проєкти та позитивно ставляться до участі у громадських ініціативах. Встановлено, що понад половина опитаних уже брали участь у соціальних або волонтерських проєктах, а значна частина респондентів, які не мають такого досвіду, висловила бажання долучитися до подібної діяльності у майбутньому. Це свідчить про наявність значного потенціалу для розвитку проєктної активності студентської молоді.

Дослідження дозволило визначити найбільш актуальні напрями соціальних проєктів для студентів. Серед пріоритетних потреб респонденти назвали професійний розвиток і працевлаштування, психологічну підтримку та збереження ментального здоров'я, волонтерську діяльність, розвиток лідерських якостей, громадянської активності та соціальної відповідальності. Отримані результати підтвердили актуальність використання соціальних проєктів як ефективної форми соціальної роботи зі студентською молоддю.

На основі результатів емпіричного дослідження було розроблено соціальний проєкт «Студентський простір можливостей». Метою проєкту визначено створення сприятливих умов для розвитку соціальної активності, самореалізації, громадянської участі та професійного становлення студентської молоді. Проєкт передбачає реалізацію комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на розвиток лідерських компетентностей, волонтерської діяльності, психологічної підтримки, кар'єрного розвитку та навичок соціального проєктування.

Обґрунтовано, що реалізація проєкту дозволить підвищити рівень залученості студентів до громадської діяльності, сприятиме формуванню активної громадянської позиції, розвитку соціальної відповідальності, комунікативних і лідерських навичок, а також створить додаткові можливості для особистісного та професійного розвитку молоді. Важливою перевагою проєкту є його комплексний та інклюзивний характер, що забезпечує можливість участі студентів незалежно від спеціальності, соціального статусу чи індивідуальних особливостей.

Отже, результати проведеного дослідження підтвердили доцільність використання соціальних проєктів як ефективного інструменту роботи зі студентською молоддю. Розроблений соціальний проєкт «Студентський простір можливостей» відповідає виявленим потребам студентів та може бути впроваджений у діяльність закладів вищої освіти й громадських організацій з метою підвищення рівня соціальної активності, самореалізації та громадянської участі молоді.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного теоретичного та емпіричного дослідження проблеми використання соціальних проєктів як форми роботи зі студентською молоддю досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання.

Здійснено теоретичний аналіз наукових підходів до розуміння студентської молоді як об'єкта соціальної роботи. Встановлено, що студентська молодь є особливою соціально-демографічною групою, яка перебуває на етапі активної соціалізації, професійного становлення та формування громадянської позиції. Водночас сучасні студенти стикаються з низкою викликів, серед яких професійне самовизначення, адаптація до умов навчання, необхідність розвитку конкурентоспроможності на ринку праці, психологічні труднощі та наслідки воєнного стану. У зв'язку з цим виникає потреба у використанні ефективних форм соціальної роботи, спрямованих на підтримку особистісного, професійного та громадянського розвитку молоді [1; 13; 24; 27].

Розкрито сутність, принципи та технології соціального проєктування як важливого напряму сучасної соціальної роботи. Визначено, що соціальне проєктування являє собою цілеспрямований процес розробки та реалізації соціальних ініціатив, спрямованих на вирішення актуальних проблем суспільства та окремих соціальних груп. Встановлено, що ефективність соціального проєктування забезпечується дотриманням принципів гуманізму, системності, адресності, партнерства, добровільності, результативності та інноваційності. Соціальні проєкти виступають практичним механізмом реалізації цих принципів та забезпечують можливість досягнення конкретних соціально значущих результатів [2; 12; 15; 19; 25].

Визначено роль соціальних проєктів у роботі зі студентською молоддю. Доведено, що соціальні проєкти є ефективним інструментом вирішення актуальних проблем студентів, сприяють розвитку їхньої соціальної активності, громадянської відповідальності, лідерських якостей, волонтерства та професійних компетентностей. Встановлено, що проєктна діяльність створює умови для активної участі молоді у суспільному житті та забезпечує перехід від

пасивного отримання соціальної підтримки до активної участі у процесах соціальних змін [5; 6; 19; 29].

Проведено емпіричне дослідження потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах на базі Вінницького інституту Університету «Україна» за сприяння громадської організації «Соціальна перспектива». Для збору інформації використано метод анкетування. Результати дослідження засвідчили, що більшість студентів позитивно ставляться до соціальних проєктів та виявляють готовність брати участь у громадських і волонтерських ініціативах. Встановлено, що найбільш актуальними для студентської молоді є напрями, пов'язані з професійним розвитком і працевлаштуванням, психологічною підтримкою, волонтерською діяльністю, розвитком лідерських якостей та громадянської активності.

На основі результатів емпіричного дослідження розроблено соціальний проєкт «Студентський простір можливостей», спрямований на створення сприятливих умов для розвитку соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентської молоді. Проєкт передбачає реалізацію комплексу заходів у сфері лідерства, волонтерства, психологічної підтримки, кар'єрного розвитку та соціального проєктування. Обґрунтовано, що його впровадження сприятиме підвищенню рівня громадянської активності студентів, розвитку їхніх соціальних і професійних компетентностей, формуванню відповідального ставлення до суспільних процесів та зміцненню партнерської взаємодії між закладом освіти й громадським сектором.

Проведене дослідження підтвердило висунуте припущення про те, що соціальні проєкти є ефективною формою роботи зі студентською молоддю, оскільки забезпечують комплексний вплив на її особистісний, соціальний та професійний розвиток. Їх використання дозволяє враховувати актуальні потреби молодих людей, сприяє розвитку їхньої активної життєвої позиції та створює умови для успішної соціалізації в сучасному суспільстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження та розробленого соціального проєкту в діяльності закладів вищої освіти, громадських організацій, органів

студентського самоврядування та інших суб’єктів молодіжної політики. Запропонований проєкт «Студентський простір можливостей» може бути адаптований до умов різних закладів освіти та використаний як інструмент підвищення соціальної активності, громадянської участі та самореалізації студентської молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 408 с.
2. Бондар В. І. Соціальне проєктування в системі соціальної роботи. Соціальна робота та соціальна освіта. 2022. № 2. С. 34–42.
3. Давиденко В. В. Форми європейського соціального діалогу. Часопис Київського університету права. 2021. № 4. С. 207–211.
4. Давиденко Г. В. Діагностика булінгу (цькування) викладачів закладів фахової передвищої освіти з боку здобувачів та батьків: результати емпіричного дослідження. Подільський науковий вісник. 2025. № 35–36. С. 82–89.
5. Давиденко Г. В. Соціальна робота у період кризових змін: сучасні візії : колективна монографія / за наук. ред. Ю. В. Пелеха. Рівне : Волинські обереги, 2024. 308 с. ISBN 978-617-8260-70-5.
6. Давиденко Г. В. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація : монографія. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2023. 240 с. ISBN 978-617-552-348-3. DOI: 10.58521/978-617-552-348-3-2023-236.
7. Давиденко Г. В., Романьский Р. Толерантність як основа позитивного ставлення до людей з інвалідністю в сучасному суспільстві. Подільський науковий вісник. 2025. № 34. С. 58–64.
8. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2021–2025 роки.
9. Державний інститут сімейної та молодіжної політики. Стан та потреби молоді в Україні: результати соціологічного дослідження. Київ, 2025.
10. Державний стандарт соціальної послуги консультування : наказ Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 № 678.
11. Державний стандарт соціальної послуги соціальної адаптації : наказ Міністерства соціальної політики України від 18.05.2015 № 514.
12. Караман О. Л. Теорія і практика соціальної роботи : навчальний посібник. Київ : Слово, 2022. 312 с.

13. Капська А. Й. Соціальна робота : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 352 с.
14. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
15. Лях Т. Л. Проєктні технології у роботі з молоддю. Молодь і ринок. 2021. № 8. С. 72–78.
16. Міністерство молоді та спорту України. Молодь України: аналітична доповідь. Київ, 2024.
17. Національна молодіжна стратегія до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 № 94/2021.
18. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року. Київ, 2021.
19. Петровська І. Р. Соціальні проєкти як механізм розвитку молодіжних ініціатив. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2023. № 1. С. 45–52.
20. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII.
21. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII.
22. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27.04.2021 № 1414-IX.
23. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII.
24. Савіцька О. П. Соціальна активність студентської молоді в умовах суспільних трансформацій. Молодий вчений. 2022. № 10. С. 118–123.
25. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ : Академвидав, 2023. 368 с.
26. Трубавіна І. М. Соціальна педагогіка : навчальний посібник. Харків : Основа, 2021. 296 с.
27. Шевченко Н. В. Студентська молодь як об'єкт соціальної роботи. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2021. № 3. С. 56–63.
28. Ярошенко Г. М. Інноваційні підходи до роботи зі студентською молоддю. Соціальна робота та соціальна освіта. 2024. № 1. С. 87–94.
29. Council of Europe. Youth Work Essentials. Strasbourg, 2022.
30. European Commission. Erasmus+ Programme Guide 2025. Brussels, 2025.
31. European Commission. EU Youth Strategy 2019–2027. Brussels, 2023.
32. ILO. Global Employment Trends for Youth 2024. Geneva, 2024.

33. OECD. Education at a Glance 2024. Paris, 2024.
34. OECD. Youth and Social Inclusion Report. Paris, 2023.
35. UNDP Ukraine. Youth Participation and Recovery in Ukraine. Kyiv, 2024.
36. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2024. Paris, 2024.
37. UNESCO. Reimagining our Futures Together: A New Social Contract for Education. Paris, 2021.
38. UNESCO. Youth as Researchers: Supporting Meaningful Youth Participation in Research. Paris, 2023.
39. UNICEF. Adolescent and Youth Engagement Strategic Framework. New York, 2022.
40. UNICEF Ukraine. Youth Engagement and Participation in Ukraine. Kyiv, 2023.
41. United Nations. World Youth Report 2024. New York, 2024.
42. United Nations. Youth2030 Strategy. New York, 2022.
43. World Bank. Youth Engagement and Social Development. Washington, 2023.
44. World Health Organization. Adolescent Health Overview. Geneva, 2024.
45. World Health Organization. Mental Health and Well-being for Young People. Geneva, 2023.
46. European Youth Forum. Youth Participation Index Report. Brussels, 2024.

ДОДАТКИ

Додаток А

АНКЕТА
«ПОТРЕБИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО УЧАСТІ У СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТАХ»

Шановний(а) студенте(ко)!

Просимо Вас взяти участь в опитуванні, метою якого є вивчення потреб студентської молоді щодо участі у соціальних проєктах. Анкетування є анонімним, а отримані результати будуть використані виключно в узагальненому вигляді для наукових цілей.

Інструкція: уважно прочитайте кожне запитання та оберіть варіант відповіді, який найбільше відповідає Вашій думці.

1. Ваша стать:
   □ Жіноча
   □ Чоловіча
2. Ваш курс навчання:
   □ І курс
   □ ІІ курс
   □ ІІІ курс
   □ IV курс
   □ Інше _____
3. Чи знайоме Вам поняття «соціальний проєкт»?
   □ Так, добре знайоме
   □ Частково знайоме
   □ Чув(ла), але мало знаю
   □ Не знайоме
4. Чи брали Ви раніше участь у соціальних проєктах?
   □ Так, неодноразово
   □ Так, один раз
   □ Ні, але хотів(ла) б взяти участь
   □ Ні і не планую
5. У яких видах діяльності Ви брали участь? (можна обрати декілька варіантів)
   □ Волонтерські акції
   □ Благодійні заходи
   □ Освітні проєкти
   □ Молодіжні форуми
   □ Громадські ініціативи
   □ Не брав(ла) участі
   □ Інше _____
6. Наскільки важливою, на Вашу думку, є участь молоді у соціальних проєктах?
   □ Дуже важлива
   □ Скоріше важлива
   □ Важко відповісти
   □ Скоріше не важлива
   □ Не важлива
7. Які проблеми студентської молоді є найбільш актуальними сьогодні? (можна обрати до трьох відповідей)
   □ Працевлаштування
   □ Психологічне здоров’я
   □ Матеріальні труднощі
   □ Недостатня громадянська активність
   □ Організація дозвілля
   □ Соціальна ізоляція

□ Професійне самовизначення
□ Інше _____

8. Які напрями соціальних проєктів Вас цікавлять найбільше? (можна обрати декілька відповідей)
□ Кар'єрний розвиток
□ Психологічна підтримка
□ Волонтерська діяльність
□ Лідерство та громадянська активність
□ Освітні тренінги та майстер-класи
□ Інклюзивні ініціативи
□ Екологічні проєкти
□ Інше _____
9. Чи брали б Ви участь у волонтерських заходах у межах закладу освіти?
□ Так
□ Скоріше так
□ Важко відповісти
□ Скоріше ні
□ Ні
10. Чи потребуєте Ви заходів із психологічної підтримки та розвитку стресостійкості?
□ Так
□ Скоріше так
□ Важко відповісти
□ Скоріше ні
□ Ні
11. Наскільки цікавими для Вас є тренінги з розвитку лідерства та комунікативних навичок?
□ Дуже цікаві
□ Скоріше цікаві
□ Важко відповісти
□ Скоріше не цікаві
□ Не цікаві
12. Чи хотіли б Ви навчитися розробляти власні соціальні проєкти?
□ Так
□ Скоріше так
□ Важко відповісти
□ Скоріше ні
□ Ні
13. Чи готові Ви долучатися до діяльності студентських громадських ініціатив?
□ Так, активно
□ Так, за можливості
□ Важко відповісти
□ Ні
14. Які форми роботи зі студентською молоддю Ви вважаєте найбільш ефективними?
□ Тренінги
□ Майстер-класи
□ Волонтерські акції
□ Молодіжні форуми
□ Соціальні проєкти
□ Онлайн-заходи
□ Інше _____
15. Ваші пропозиції щодо організації соціальних проєктів для студентської молоді:

Дякуємо за участь в опитуванні!

Додаток Б

РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО УЧАСТІ У СОЦІАЛЬНИХ ПРОЄКТАХ

У дослідженні взяли участь 60 здобувачів освіти Вінницького інституту Університету «Україна». Узагальнені результати анкетування наведено в таблицях Б.1–Б.4.

Таблиця Б.1
Розподіл респондентів за статтю

Стать	**Кількість осіб**	**%**
Жіноча	39	65,0
Чоловіча	21	35,0
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Таблиця Б.2
Розподіл респондентів за курсами навчання

Курс	Кількість осіб	%
I курс	18	30,0
II курс	15	25,0
III курс	14	23,3
IV курс	13	21,7
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Таблиця Б.3
Рівень обізнаності студентів щодо соціальних проєктів

Варіант відповіді	Кількість осіб	%
Добре обізнані	18	30,0
Частково обізнані	29	48,3
Мають поверхневе уявлення	10	16,7
Не знайомі з поняттям соціального проєкту	3	5,0
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Таблиця Б.4
Досвід участі студентів у соціальних проєктах

Варіант відповіді	Кількість осіб	%
Брали участь у кількох проєктах	17	28,3
Брали участь в одному проєкті	14	23,3
Не брали участі, але хотіли б	24	40,0
Не брали участі та не зацікавлені	5	8,4
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Таблиця Б.5
Найбільш актуальні напрями соціальних проєктів для студентської молоді

Напрям	Кількість осіб	% від загальної кількості опитаних
Кар’єрний розвиток та працевлаштування	43	71,7
Психологічна підтримка та ментальне здоров’я	39	65,0
Волонтерська діяльність	35	58,3
Розвиток лідерства та громадянської активності	32	53,3
Освітні тренінги та майстер-класи	29	48,3
Інклюзивні ініціативи	18	30,0
Екологічні проєкти	15	25,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Таблиця Б.6
Готовність студентів до участі у соціальних проєктах

Варіант відповіді	Кількість осіб	%
Так, готові брати активну участь	31	51,7
Скоріше готові	21	35,0
Важко відповісти	6	10,0
Не готові	2	3,3
Усього	60	100,0

Джерело: складено автором за результатами дослідження.

Узагальнення результатів анкетування дозволило встановити, що студентська молодь демонструє достатньо високий рівень зацікавленості у соціальній та громадській діяльності. Найбільший інтерес викликають проєкти, спрямовані на професійний розвиток, психологічну підтримку, волонтерство та розвиток лідерських якостей. Переважна більшість опитаних позитивно ставиться до участі у соціальних проєктах та висловлює готовність долучатися до їх реалізації.

Отримані результати були використані для розробки соціального проєкту «Студентський простір можливостей», спрямованого на підвищення рівня соціальної активності, самореалізації та громадянської участі студентської молоді.

Додаток В

ПАСПОРТ СОЦІАЛЬНОГО ПРОЄКТУ «СТУДЕНТСЬКИЙ ПРОСТІР МОЖЛИВОСТЕЙ»

1. Загальна інформація про проєкт

Назва проєкту: «Студентський простір можливостей»

Ініціатори проєкту:
Вінницький інститут Університету «Україна»
Громадська організація «Соціальна перспектива»

Термін реалізації: 12 місяців

Територія реалізації: м. Вінниця

Цільова група: студенти Вінницького інституту Університету «Україна» віком 17–25 років

Кількість учасників: не менше 100 осіб

2. Актуальність проєкту

Результати проведеного дослідження засвідчили наявність потреб студентської молоді у професійному розвитку, психологічній підтримці, волонтерській діяльності, розвитку лідерських якостей та громадянської активності. Водночас встановлено високий рівень готовності студентів до участі у соціальних проєктах та громадських ініціативах.

Реалізація проєкту спрямована на створення сприятливих умов для самореалізації молоді, розвитку її соціального потенціалу та залучення до вирішення актуальних проблем громади.

3. Мета проєкту

Створення умов для розвитку соціальної активності, громадянської участі, лідерського потенціалу та професійного становлення студентської молоді шляхом її залучення до соціально значущої діяльності.

4. Завдання проєкту

1. Підвищити рівень обізнаності студентів щодо соціального проєктування.
2. Сприяти розвитку лідерських та комунікативних компетентностей молоді.
3. Розширити можливості для участі студентів у волонтерській діяльності.
4. Забезпечити підтримку психологічного благополуччя студентської молоді.
5. Сприяти професійному розвитку та кар’єрному становленню студентів.
6. Розвивати партнерство між закладом освіти, громадськими організаціями та місцевою громадою.

5. Основні напрями діяльності

Напрям	Зміст діяльності
Лідерство та громадянська активність	Тренінги, молодіжні форуми, дебати
Волонтерська діяльність	Благодійні та соціальні акції
Психологічна підтримка	Тренінги зі стресостійкості, групи підтримки
Кар’єрний розвиток	Зустрічі з роботодавцями, майстер-класи
Соціальне проєктування	Навчання розробці та реалізації соціальних проєктів

Джерело: складено автором.

6. Календарний план реалізації проєкту

Етап	Заходи	Термін виконання
Підготовчий	Формування команди проєкту, інформування студентів	1 місяць
Організаційний	Проведення презентації проєкту, набір учасників	2 місяць
Освітній	Тренінги, майстер-класи, зустрічі з експертами	3–6 місяць
Практичний	Реалізація студентських ініціатив та волонтерських акцій	7–10 місяць
Підсумковий	Оцінювання результатів, підготовка звіту	11–12 місяць

Джерело: складено автором.

7. Очікувані результати

Кількісні результати

- залучення не менше 100 студентів до проєктної діяльності;
- проведення не менше 10 тренінгів та майстер-класів;
- організація не менше 5 волонтерських заходів;
- створення студентського клубу соціальних ініціатив;
- розробка не менше 5 студентських мініпроєктів.

Якісні результати

- підвищення рівня соціальної активності студентської молоді;
- розвиток лідерських і комунікативних навичок;
- формування громадянської відповідальності;
- покращення навичок командної роботи;
- підвищення рівня готовності студентів до участі у громадських ініціативах.

8. Партнери проєкту

- Вінницький інститут Університету «Україна»;
- ГО «Соціальна перспектива»;
- органи студентського самоврядування;
- молодіжні громадські організації;
- органи місцевого самоврядування;
- роботодавці та соціальні партнери закладу освіти.

9. Ресурсне забезпечення проєкту

Вид ресурсу	Зміст
Кадрові ресурси	Викладачі, соціальні працівники, психологи, волонтери
Матеріальні ресурси	Навчальні аудиторії, мультимедійне обладнання
Інформаційні ресурси	Соціальні мережі, сайт закладу освіти
Партнерські ресурси	Підтримка громадських організацій та роботодавців

Джерело: складено автором.

10. Показники ефективності проєкту

- рівень залученості студентів до заходів проєкту;
- кількість реалізованих студентських ініціатив;
- кількість учасників волонтерських заходів;
- рівень задоволеності учасників проєкту;
- кількість нових партнерств та спільних ініціатив;
- рівень готовності студентів до подальшої громадської активності.

11. Перспективи розвитку проєкту

Після завершення основного етапу реалізації проєкту планується продовження діяльності студентського клубу соціальних ініціатив, проведення щорічного конкурсу студентських проєктів та залучення нових партнерів до реалізації молодіжних програм. Це сприятиме забезпеченню сталості результатів проєкту та подальшому розвитку соціальної активності студентської молоді.